

Suomen Vaunuhistoriallinen Seura
Vagnshistoriska Sällskapet i Finland

Vaunukulttuuriviikonloppu Harjavallassa

Suomen Vaunuhistoriallinen seura järjesti 9.-10.4.2016 yhteistyössä Emil Cedercreutz -museon kanssa vaunukulttuuriviikonlopun. Päiville oli ilmoittautunut 16 henkilöä. Osallistujien joukossa oli myös edustajat kahdesta muusta museosta, Raumalta ja Tampereelta. Luennoitsijoina toimivat museon konservattori Sanna Pitkäniemi-Toroska sekä seuran jäsenet Axel Cedercreutz, Reijo Kuhakoski, Maija Rähä sekä Jenni Mäntynen.

Päivät alkoivat Emil Cedercreutz -säätien tarjoamalla kahvitilaisuudella ja museon johtajan Henry Flinkmanin ja Emil Cedercreutz -säätien johtokunnan jäsenen Veikko Lahtisen tervetuloa seminaariin puheilla.

Seminaarin ensimmäisen varsinaisen alustuksen esitti Vaunuhistoriallisen seuran puheenjohtaja Axel Cedercreutz. Hän toivotti tervetulleeksi myös

Vaunuhistoriallisen seuran puolesta ja piti johdannon vaunukulttuuriin. Hän esitti sanoin ja kuvin, että kaiken lähtökohtana on ollut pyörän keksiminen ja sen kehittyminen. Oletetaan, että se on keksitty siitä kun huomattiin, että raskaiden tavaroiden liikuttelu oli kevyempää esineen alle laitettujen pyöreiden rullien avulla. Varsinaisen pyörän synnyn oletetaan ajoittuvan noin 3000-3500 eaa. Niin ikään oletuksena on, että

se olisi tapahtunut Mesopotamiassa eli Kaksoisvirranmaassa sumerilaisten toimesta. Mesopotamia käsittää lähinnä nykyisen Irakin alueen ja osia Syyrian itäosista ja Turkin kaakkoisosan.

Sumerikansa Mesopotamiasta keksi myös toisen ihmiskunnan merkittävämmän keksinnön eli kirjoitustaidon, joka aluksi oli ns. nuolenpääkirjoitusta. Pyörän ja kirjoitustaidon lisäksi sumerilaisten keksinnöistä on nykymaailmassa käytössä 60-järjestelmä ja siksi meillä on tunnissa 60 minuuttia ja ympyrä on 360 astetta.

Axel Cedercreutz näytti kuvia antiikin ajan kolikoista, joissa suosittuja aiheita olivat hevoset ja sotavaunut.

Viime kesänä, kun seura järjesti Norjan matkan, nähtiin Norjan vanhin vaunu eli 800-luvulta hautalöytönä löytynyt Osebergvaunu. Vaunu on taidokkaasti kaiveruksilla koristeltu ja erittäin

hyvässä kunnossa. Se on ilmeisen vähän käytetty ja luultavasti kuulunut Osebergin kuningattarelle.

Toukokuussa on tulossa seuran Tanskan matka ja Tanskan vanhin vaunu ajoittuu ajalle n. 100 vuotta eKr. Se on myös hautalöytö, mutta tästä kelttiläisen ruhtinaan haudasta Ringköpingistä löytyi kaksi vaunua, joiden osista on

koottu yksi ns. Dejbergvaunu. Keltit olivat taitavia vaunurakentajia ja Dejbergvaunu on hyvin siro ja varustettu jopa 14 puolan isoilla puolapyörillä. Epäselvää on onko vaunu valmistettu Tanskassa vai onko se tuotu muualta.

Vuonna 1550 Ruotsin hovi hankki ensimmäisen vaununsa ja sata vuotta myöhemmin Ruotsin 12

kaupungissa oli 15 ammattimaista vaunuseppää.

On vielä muistettava, että vaikka vaunukulttuurin juuret ulottuvat tuhansien vuosien päähän, niin rekiajeluun juuret löytyvät vieläkin kauempaa eli niiden on arveltu ulottuvan Pohjois-Eurooppaan ja noin 7000 eKr.

Toisena esitelmöitsijänä oli museon konservattori Sanna Pitkäniemi-Toroska. Hän piti varsin seikkaperäisen esitelmän ajopelien historiasta, ajokaluvalmistuksesta, puumateriaaleista, pintakäsittelystä, ajopelin maalauksesta, verhoilusta, ajopelin vaurioitumisesta ja puhdistuksesta, maalinkiinnityksestä, liimoista,

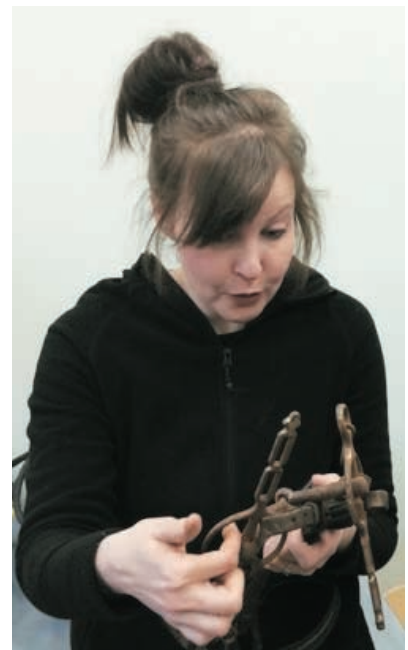
rautaosien ja messingin puhdistuksesta, suojauskäsittelystä, nahasta ajokaluissa, nahan konservoinnista, nahan repeämisen paikkauksesta, nahan pintasuojauksesta, muun verhoilun puhdistamisesta, toppausten uusinnasta ja säilytysolosuhteista.

Seuraavana oli vuorossa Maija Rähän ja Reijo Kuhakosken yhteinen kuvakavalkadi valjastuksesta ja suomalaisesta ajokulttuurista. He näyttivät kuvia erilaisista ajoneuvoista ja valjastustavoista ja kommentoivat myös kuvissa näkyviä valjastusvirheitä ja kertoivat miten kyseessä olevat virheet tulisi korjata.

Maija Rähän ja Reijo Kuhakosken toisena yhteisesityksenä oli etiketin mukainen pukeutuminen, kun otetaan huomioon ajossa oleva vaunutyypin ja tilaisuus missä ajetaan. Tämäkin esitys perustui käytännön elämän kuvakavalkadiin, joita asiantuntijat ja yleisö kommentoivat vilkkaasti.

Maija Rähän ja Reijo Kuhakosken yhteisesitysten jälkeen Isabella Salenius näytti Oitbackan Kartanolla viime kesänä seuran perinneajotapahtumasta kuvattua videomateriaalia.

Päivän päätteeksi katselimme suomalaista elokuvatuotantoa vuodelta 1941, joka oli Kaivopuiston kaunis Regina. Elokuva kertoi 1850-

luvun aikakaudelta ja sen vaatetus vastasi hyvin silloisen ylhäisön pukeutumista. Elokvassa vilahti tuon tuosta Landau- ja Victoria-vaunuja.

Toinen päivä aloitettiin sillä, että museon konservattori Sanna Pitkäniemi-Toroska näytti käytännössä konservointipajalla vaunun ääressä niitä menetelmiä, joista hän oli edellisenä päivänä puhunut. Tämä oli niin mielenkiintoista, että Jenni Mäntysen esitys, joka oli viimeisenä vuorossa, siirtyi myöhemmäksi parilla tunnilla.

Jenni Mäntysen esitys oli myös konservointipajalla ja vaunun ääressä. Hänen aiheena oli vaunun tai kiesin kunnan arviointi mikäli ajopelillä on tarkoitus ajaa. Jenni Mäntynen korosti turvallisuutta ja kaikki kohdat, jotka liittyvät turvallisuuteen tulee ajopelissä huomioida. Hän korosti myös sitä, että pyörien rasvauksessa ei tule säästää. Seuraavat kohdat ovat erityisen tärkeitä tarkistaa:

- kuningaspultti
- norra-pultit
- laakeroinnit
- pyörien kireys

Vaunukulttuuriviikonloppu päättyi opastettuun museokierrokseen ja yhteiseen kahvitilaisuuteen.

Vaunuhistoriallinen seura kiittää onnistuneesta tapahtumasta Emil Cedercreutz -säätiotä, Harjavallan kaupunkia, koko Emil Cedercreutz -museon henkilökuntaa ja kaikkia tapahtumaan osallistuneita henkilöitä.

